03 ශ්‍රී ලංකාවේ පිරිවෙන්වල නව ප්‍රවනතා

ශ්‍රී ලංකාවේ පිරිවෙන්වල නව ප්‍රවනතා විමර්ශනය කිරීම

ආරම්භය හා වර්තමාන තත්ත්වය

මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේගේ ආගමනයත් සමඟ ඇරඹි පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය මෙරට බෞද්ධ සමාජය තුළ වැඩී පෝෂණය වී සමාජය ධර්මයෙන් පෝෂණය කළ ආකාරය පෙර පරිච්ඡේදයේ දී සාකච්ඡා කරනු ලැබී ය. අනුරාධපුර රාජධානියේ සිට කෝට්ටේ රාජධානිය දක්වා බලයට පැමිණි සිංහල බෞද්ධ රජදරුවන් එවක සිටි ශාසන භාරධාරී මහතෙරුන් වහන්සේලා සමඟ එක් ව පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය නගා සිටුවීම සඳහා මහත් පරිශ්‍රමයක් දරනු ලැබූ බව ඉතිහාසය පිරික්සන්නකුට මනාව ප්‍රත්‍යක්ෂ වනු ඇත.

බෞද්ධ අධ්‍යාපනයේ දියුණු ම සහ ස්වර්ණ ම ය යුගයක් ලෙස කෝට්ටේ හෙවත් ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර රාජධානි සමයෙහි පැවති පිරිවෙන් අධ්‍යාපන තත්ත්වය පෙන්වා දිය හැකි ය. ඒ යුගයෙන් පසු ලංකාවේ පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය විශාල පසුබෑමකට ලක්වීමක් පිළිබඳ ව සඳහන් වේ. ඒ සඳහා පහත සඳහන් හේතු බලපාන්නට ඇතැයි සැලකේ

- යුරෝපා ජාතීන් මෙරට ආක්‍රමණය කිරීම
- මෙරට පාලකයන් විදේශීය ජාතීන් සමඟ යුද්ධ වලට පැටලී සිටීම
- දේශීය වශයෙන් අභ්‍යන්තර කැරලි කෝලාහල ඇති වීම
- දේශීය ආර්ථික තත්ත්වය පිරිහීම
- විවිධ වසංගත රෝග පැතිරීම
- කතෝලික හා ක්‍රිස්තියානි ආගම් මෙරට පැතිර වීම
- යුරෝපා ජාතීන් පාසල් හෙවත් ස්කෝල පිහිටුවා එමගින් අධ්‍යාපනය ලබා දීම
- සංඝ සමාජයට රාජ්‍ය අනුග්‍රහය නොලැබීම හේතුවෙන් පරිහානියට පත්වීම

යුරෝපීය ජාතීන්ගේ පැමිණීමත් සමඟ බුද්ධ ශාසනයට එල්ල වූ අභියෝග හමුවේ බෞද්ධ අධ්‍යාපනය එලෙස ම පවත්වාගෙන යාමට භික්ෂූන් වහන්සේලා උත්සාහ දැරුව ද රාජ්‍ය අනුග්‍රහය නොලැබීම, ක්‍රිස්තියානි හා කතෝලිකකරණය, ස්ථාවර පාලනයක් නොතිබීම වැනි කරුණු හේතුවෙන් එකී උත්සාහය ව්‍යර්ථ විය.

ශ්‍රී ලාංකේය සමාජය එසේ පරිහානි තත්ත්වයට පත්වෙමින් පවතින අතර සෙංකඩගල රාජධානි සමය පමණ වන විට භික්ෂු ශාසනයේ විශාල පසුබෑමක් දක්නට ලැබේ. බුද්ධ ශාසනය අතිශයින් ම පිරිහී ගොස් තිබුණි. ඒ අනුව,

- ඇතැම් භික්ෂූන් අඹුදරුවන් පෝෂණය කරමින් පන්සල්වල දේපල භුක්ති විඳීම
- ගණින්නාන්සේලා නමින් භික්ෂූන් පිරිසක් කටයුතු කිරීම
- භික්ෂූන් වහන්සේලා යකැදුරුකම්, වෙදකම්, නැකැත්කම් ආදියෙහි යෙදී සිටීම
- ගිහියන් මෙන් කර්මාන්ත ආදියෙහි නිරත වීම
- සියලු ශාසනික පිළිවෙත් හා සම්ප්‍රදාය අභාවයට යෑම එකල දක්නට ලැබුණි

වැලිවිට ශ්‍රී සරණංකර සංඝරාජයන් වහන්සේ

විනාශකාරි ආගමික පරිසරයක් පැවතුණු සෙංකඩගල රාජධානි සමයෙහි ශාසනික උන්නතිය උදෙසා කටයුතු කළ වැලිවිට සරණංකර සංඝරාජයාණන් වහන්සේගේ පහළ වීම සිදු වේ. 1689 ජූනි 19 දින මුදලිවරයකුගේ පුතකු ලෙස උපන් උන්වහන්සේ සූරියගොඩ විහාරස්ථානයේ දී සූරියගොඩ සාමණේරයන් වෙතින් පැවිද්ද ලබා ගත්තේ ය. පැවති දහසකුත් කරදර හා අභියෝග මධ්‍යයේ ලංකාවේ සංඝ සමාජයත් බෞද්ධ අධ්‍යාපනයත් නගා සිටුවීම සඳහා උන්වහන්සේ විසින් ගනු ලැබූ ප්‍රධාන ක්‍රියා මාර්ග කිහිපයකි.

- පාලි, සංස්කෘත, ත්‍රිපිටකය ඉගෙනීම.
- ලෙව්කේ රාළහාමිගෙන් බාලාවතාරයේ නාම කාණ්ඩයත්, සතිපට්ඨාන සූත්‍රයත් ප්‍රගුණ කිරීම.
- විපස්සනා භාවනාව ප්‍රගුණ කිරීම.
- පල්කුඹුරේ අත්ථදස්සී හෙරණපාණන්ගෙන් බාලාවතාරයේ ඉතිරි කොටස ඉගෙනීම.
- සාමණේරයන් වහන්සේලාට ධර්ම ශාස්ත්‍ර බෙදා දීමට ''සිල්වත් සමාගම'' ඇරඹීම.
- සිටිනාමළුවේ සිල්වත් නම, ඉලිපන්ගමුවේ නම, කදිරාගොඩ නම ආදී සාමණේර පිරිසකට ධර්ම විනය ඉගැන්වීම.
- සාමණේරයන්ට අවශ්‍ය ලේඛනය, හෝඩිය, සකස්කඩ ආදිය ප්‍රගුණ කිරීම මඟින් ගිහියන් සඳහා ද එකී අවස්ථාව ලබා දීම.

භාවනාවේ යෙදෙන පිරිවෙන් ශිෂ්‍ය භික්ෂූන් වහන්සේලා

මෙකල කන්ද උඩරට රාජ්‍ය විචාරණ ලද්දේ නරේන්ද්‍රසිංහ රජු ය. මොහු විසින් සංඝරාජ ස්වාමීන් වහන්සේට අනුග්‍රහය දක්වන ලද අතර, ඒ අනුව උන්වහන්සේ කෘති රැසක් ම රචනා කරන ලදී.

- සාරාර්ථ සංග්‍රහය
- මුනිගුණාලංකාරය
- සතරබණවර සන්නය
- භේසජ්ජමඤ්ජුසා සන්නය
- අභිසම්බෝධි අලංකාරය
- මහා බෝධි වංශ සන්නය

උන්වහන්සේ ගෙන් සිදු වූ වැදගත් ම සේවාව ලෙස,

ක්‍රි.ව. 1747 රජ පැමිණි කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජු දවස තායිලන්තයට දූතයන් යවා උපාලි මහස්ථවිර ප්‍රමුඛ තායි භික්ෂූන් වෙතින් ලංකාවේ භික්ෂූන් උපසම්පදා කරවා සියවස් එකහමාරක් පමණ මෙරට නොතිබූ උපසම්පදාව යළි ඇති කිරීම පෙන්වා දිය හැකි ය.

මෙම ශාසනික උද්දීපනයත් සමඟ උන්වහන්සේට සංඝරාජ තනතුර ලැබුණු අතර මල්වතු අස්ගිරි විහාරද්වය ඇතුළු බොහෝ වෙහෙර විහාර සුරක්ෂිත කිරීම මෙමගින් සිදු විය.

සංඝරාජ හිමිපාණන්ගෙන් පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයට සිදු වූ සේවාව

- තමන් වහන්සේ වැඩ සිටි මහනුවර නියමකන්ද විහාරස්ථානයෙහි මුල් ම පිරිවෙන ආරම්භ කිරීම.
- ගඩලාදෙණියේ සද්ධර්මතිලක විහාරයෙහි උසස් විද්‍යස්ථානයක් ඇති කිරීම.
- මල්වතු අස්ගිරි විහාරවල මහානායක ස්වාමීන් වහන්සේලා පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයට විශාල දායකත්වයක් ලබා දීම.
- සිටිනාමළුවේ ධම්මජෝති හිමියන්, ශ්‍රී පාදස්ථානාධිපති ව කටයුතු කරමින් රුහුණු ප්‍රදේශයේ ධර්ම ශාස්ත්‍රාලෝකය පැතිර වීම.
- ගාල්ලේ මේධංකර හිමියන් රන්තපුර පැල්මඩුල්ල විහාරයෙහි විද්‍යාස්ථානය ආරම්භ කිරීම.

බුදු පුදට වඩින සාමණේරයන් වහන්සේලා

වැලිවිට සංඝරාජයන් වහන්සේගේ මග පෙන්වීම යටතේ ඇති වූ ධර්ම ශාස්ත්‍රීය ප්‍රබෝධයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ආරම්භ කරන ලද පැල්මඩුල්ල විහාරයේ ඇරඹි පිරිවෙන් විද්‍යාස්ථානය තුළින් බිහි වූ උගතුන් ලෙස,

- වලානේ සිද්ධාර්ථ හිමි
- ඉඳුරුවේ සුමංගල හිමි
- වස්කඩුවේ සුභූති හිමි

වැනි පඬිවරු සඳහන් කළ හැකි ය.

එම විද්‍යාස්ථානයෙන් අධ්‍යාපනය ලද වලානේ සිද්ධාර්ථ ස්වාමීන් වහන්සේ රත්මලානේ පරම ධම්මචේතිය ශාස්ත්‍ර ශාලාව ආරම්භ කරන ලදි. එහි උගත්,

- **හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මහා ස්ථවිරයන් වහන්සේ 1873 විද්‍යෝදය පිරිවෙණ ආරම්භ කළහ.**
- **රත්මලානේ ශ්‍රී ධම්මාලෝක ස්ථවිරයන් වහන්සේ 1875 විද්‍යාලංකාර පිරිවෙණ ආරම්භ කළහ.**

එකල පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය ආරම්භය හා දියුණුව වෙනුවෙන් පහත සඳහන් සමාගම් දෙක විශාල මෙහෙයක් ඉටු කරන ලදී.

- **හෙන්රි ස්ටීල් ඕල්කට් තුමාගේ ප්‍රධානත්වයෙන් 1880 දී ඇරඹි පරම විඥානාර්ථ සමාගම**

- **ශ්‍රීමත් අනගාරික ධර්මපාල තුමාගේ ප්‍රධානත්වයෙන් ඇරඹි මහාබෝධි සමාගම**

මෙම සමාගම් දෙක හා විද්‍යෝදය, විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන් දෙක මුල්කර ගෙන මෙරට බෞද්ධ ජාතික පුනරුද ව්‍යාපාරය පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය විධිමත් කිරීමේ අරමුණින් ක්‍රියාත්මක විය.

ක්‍රි. ව. 1867 අධ්‍යාපන කොමිෂන් සභාව ද
ක්‍රි.ව. 1902 ප්‍රාචීන භාෂෝපකාර සමාගම ද

ආරම්භ කෙරිණ. 19 වන සියවසේ ඇති වූ පංච මහා වාද හා ශාස්ත්‍රීය වාද ද පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ දියුණුවට හේතු විය.

1. 1864 බද්දේගම වාදය
2. 1866 උදම්මිට වාදය
3. 1865 වරාගොඩ වාදය
4. 1871 ගම්පොල වාදය
5. 1873 පානදුරා වාදය
6. සව්සත්දම් වාදය
7. නණලළ වාදය
8. පාරුපන වාදය

පිරිවෙන් පාලනය, සාමාජිකයින් හා එහි සංයුතිය

වැලිවිට සරණංකර සංඝරාජ ස්ථවිරයන් වහන්සේ වෙතින් ඇරඹි මෙරට බෞද්ධ අධ්‍යාපනය නගා සිටුවීම සඳහා වරින් වර ඇති කරනු ලැබූ පරිපාලන ව්‍යුහයන් ලෙස පහත සඳහන් කරුණු සඳහන් කළ හැකි ය.

- ක්‍රි.ව. 1867 අධ්‍යාපන කොමිෂන් සභාව මගින් පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය සඳහා ප්‍රමුඛස්ථානයක් ලබා දීම.
- ක්‍රි.ව. 1902 පිහිටවනු ලැබූ ප්‍රාචීන භාෂෝපකාර සමාගම මගින් සිංහල, පාලි, සංස්කෘත භාෂා දැනුම පරීක්ෂා කරමින් ප්‍රාචීන පණ්ඩිත විභාගය පැවැත්වීම.
- 1943 අධ්‍යාපන අමාත්‍ය සී.ඩබ්.ඩබ්.කන්නන්ගර මහතා විසින් පිරිවෙන් උපදේශන සභාවක් පත්කොට එහි නිර්දේශ රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාවේ දී සම්මත කොට ප්‍රාචීන භාෂෝපකාර සමාගම විභාග දෙපාර්තමේන්තුව යටතට පත් කොට විභාග සාමාර්ථයන්ට රාජකීය පණ්ඩිත උපාධිය පිරිනමන ලදි.
- 1959 අධ්‍යාපන අමාත්‍ය ඩබ්. දහනායක මහතා පිරිවෙන් වර්ග කොට ව්‍යවස්ථා මාලාවක් සම්මත කරන ලදි.
- 1959 වන විට විද්‍යෝදය හා විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන් දෙක විශ්වවිද්‍යාල තත්ත්වයට පත් කිරීම.
- 1979 අංක 64 දරණ පිරිවෙන් අධ්‍යාපන පනත හා 1980 අංක 1 දරණ පිරිවෙන් පනත ක්‍රියාත්මක කරන ලදි. එම පනතේ අරමුණු තුනකි.

1. පරියත්ති, පටිපත්ති, පටිවේධ යන ත්‍රිවිධ ශාසනයෙහි ආරක්ෂාව හා අභිවෘද්ධිය කෙරෙහි භික්ෂූන් වහන්සේ අතර උනන්දුව ඇති කිරීම.

2. සැරියුත් මුගලන් තෙර පරපුරින් පැවත එන සඟ පරපුර අවිච්ඡින්නව පවත්වාගෙන යාම සඳහා අවශ්‍ය විනය, ත්‍රිපිටක ඥානය, ධර්මගරුක බව, භික්ෂූන් වහන්සේ තුළ ඇති කිරීම.

3. දේශීය හා විදේශීය ධර්මදූත කටයුතු මෙහෙයවීම මෙන් ම භික්ෂූන් වහන්සේට යෝග්‍ය වෙනත් සේවාවන්හි නිරත වීමට අවශ්‍ය ප්‍රායෝගික දැනුම සඳහා අවශ්‍ය ශික්ෂණය ලබා දීම.

ඉහත දැක්වූ පිරිවෙන් පනතට අනුව වර්තමාන ශ්‍රී ලංකාවේ පිරිවෙන් වර්ග 3 ක් දක්නට ලැබේ. එමගින් අදාළ ගිහි පැවිදි ශිෂ්‍යයන්හට නියමිත පාඨමාලාවන් තෝරාගෙන අධ්‍යාපනය හැදෑරිය හැකි ය.

පිරිවෙන් වර්ගය	ඉගැන්වෙන පාඨමාලා
මූලික පිරිවෙන්	මූලික පිරිවෙන් පාඨමාලාව ධර්ම, විනය, (දැනුම අනුව භික්ෂූන් ප්‍රගුණ කිරීම)
මහ පිරිවෙන්	මූලික පිරිවෙන් පාඨමාලාව ප්‍රාචීන විභාග පාඨමාලාව (ප්‍රාරම්භ, මධ්‍යම, අවසාන) අ.පො.ස (උ.පෙළ) විශ්වවිද්‍යාලවල විභාගවලට සිසුන් ප්‍රගුණ කිරීම
පිරිවෙන් විද්‍යාතන	ප්‍රාචීන විභාග පාඨමාලාව අ.පො.ස (සා.පෙළ) අ.පො.ස (උ.පෙළ) විශ්වවිද්‍යාල විභාගවලට සිසුන් ප්‍රගුණ කිරීම

එයට අමතරව පිරිවෙන් මෙසේ ද වර්ග කළ හැකිය.

- ග්‍රාමවාසී පිරිවෙන්
- වනවාසී පිරිවෙන්
- දසසිල් මාතාවන්ගේ අධ්‍යාපන ආයතන

ග්‍රාමවාසී පිරිවෙන්

ඉහත සඳහන් කරන ලද පිරිවෙන් සංයුතියෙහි දක්වන ලද වර්ග තුනට ම අයත් පාඨමාලා සියල්ල ග්‍රාමවාසී විහාරස්ථාන අනුබද්ධ ව පවත්වනු ලබන පිරිවෙන් ආයතන තුළ ඉගැන්වේ. එවැනි පිරිවෙන් 750කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් දැනට ක්‍රියාත්මක වේ.

වනවාසී පිරිවෙන්

වර්තමාන ලංකාවේ සංඝ සමාජය ග්‍රාමවාසී, වනවාසී ලෙසින් පිළිවෙත් දෙකක් දක්නට ලැබේ. වනවාසී ව ආරණ්‍ය සේනාසන, වන සෙනසුන් හා තදානුබද්ධ ආයතනවල ශිෂ්‍ය භික්ෂූන් වහන්සේලා පුහුණු කිරීම සඳහා වනවාසී සංඝ සභාව විසින් එහි මූලස්ථානය වූ වතුරුවිල ආරණ්‍ය සේනාසනය තුළ වනවාසී පිරිවෙණ පවත්වාගෙන යනු ලබයි. එය ආරම්භ කරනු ලැබුවේ වනවාසී මහ නිකායේ මහානායක වතුරුවිල ඤාණානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසිනි. මෙම පිරිවෙණ මගින් මූලික පිරිවෙන් පාඨමාලාව, ධර්ම, විනය, භාවනාව හා වනවාසී භික්ෂු පිළිවෙත හා වනවාසී සේනාසන පරිපාලනය පිළිබඳවත්, භික්ෂු ජීවිතය සතු ශාසනික පිළිවෙත් හා ආධ්‍යාත්මික හික්මවීම කෙරෙහිත් වැඩි අවධානයක් යොමු කරනු ලබයි.

දසසිල් මාතාවන්ගේ අධ්‍යාපන ආයතන

මේ වන විට ලංකාවේ දසසිල් මාතාවන් විශාල ප්‍රමාණයක් වැඩ සිටින අතර විවිධ ප්‍රදේශවල පවතින ආරාම මුල් කරගෙන අධ්‍යාපන මධ්‍යස්ථාන පිහිටුවා කුඩා දස සිල් මාතාවන්ගේ අධ්‍යාපන තත්ත්වය වර්ධනය කිරීමට කටයුතු කරනු ලබයි. ඒ අනුව මාතර මූලටියන, මිනුවන්ගොඩ, මානෙල් වත්ත, මහනුවර, කලුතර ආදී ප්‍රදේශවල අධ්‍යාපන ආයතන මගින් සිල් මාතාවන් සඳහා අධ්‍යාපනය ලබා දීම සිදුවේ.

දස සිල් මාතාවක්

සාරාංශය

- වැලිවිට ශ්‍රී සරණංකර සංඝරාජයාණන් වහන්සේ ශ්‍රී ලංකාවේ භික්‍ෂු අධ්‍යාපනය නැවත නගා සිටුවීමේ පුරෝගාමියා විය.
- එයින් ඇති වූ ධර්ම ශාස්ත්‍රීය ප්‍රබෝධය මත විද්‍යෝදය, විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන් ආරම්භ වීම හා පසුකාලීනව ඒවා විශ්වවිද්‍යාල මට්ටමට උසස් කිරීම සිදු විය.
- ලංකාවේ පිරිවෙන් සංයුතිය හා පිරිවෙන් වර්ග හා පිරිවෙන් අධ්‍යාපන පාඨමාලා පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම.

පැවරුම

01. කෝට්ටේ යුගයෙන් පසු පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය බිඳ වැටීමට හේතු වූ කරුණු පිළිබඳ ව ප්‍රාමාණික විස්තරයක් කරන්න.

02. ලංකාවේ බිඳ වැටුණු පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය නගා සිටුවීම සඳහා වැලිවිට සරණංකර සංඝරාජ ස්වාමීන් වහන්සේ වෙතින් සිදු වූ සේවාව අගයන්න.

03. වර්තමාන ශ්‍රී ලංකාවේ පිරිවෙන් වර්ගීකරණය කොට එහි පාඨමාලා වෙන් වෙන් ව දක්වන්න.